

"No som tan endogàmics com creuen"

Isidor Cònsul, professor i estudiós de la literatura, viurà durant els pròxims anys pendent d'una important empresa: ser el secretari general del PEN Club Català durant la celebració a Barcelona el 1992 del 57 Congrés del PEN Club Internacional.

Lleidatà de naixement, home afable i de fa molts anys interessat per la trajectòria internacional de la literatura catalana, Isidor Cònsul compagina les seves tasques al front de la Secretaria General del PEN Club Català amb un interès creixent per la crítica literària, un interès que s'expressa habitualment des de l'any 1979 en les pàgines del diari *Avui*.

— *¿Com veu el moment actual de la crítica literària catalana?*

— Una de les conclusions a la qual vam arribar en les converses del II Encontre d'Escriptors a València és que hi havia més crítica que mai, però, lamentablement, aquesta crítica no era d'una qualitat gaire elevada. El problema és que hi ha pocs crítics que faci molts anys que s'hi dediquin. Als crítics joves se'ls nota que no hi ha una trajectòria i, per tant, quan analitzen una obra ho fan per separat, sense tenir una visió en conjunt de l'evolució de l'escriptor. Trobo que, de vegades, molta crítica feta pels joves és immadura, però, és clar, aquest també és un problema que el pas del temps haurà de curar, sobretot si hi ha persistència. Jo crec que el crític, com el novel·lista o el poeta, es fa a mesura que va creixent, que va escrivint i que va reflexionant sobre la literatura de la qual escriu i de la qual opina.

— *¿La crítica és per als joves una manera de donar-se a conèixer?*

— Sí, i jo, sense voler ferir ningú, recordo que Sergi Pàmies va començar també fent crítica a *EL TEMPS*, o el mateix Lluís Anton Baulenas, o

Màrius Serra... Sovint van combinar l'exercici de la crítica amb la creació literària i, em sembla, això es pot fer perfectament: un poeta tan important com Francesc Parcerisas també és crític de fa molts anys. Jo demanaria, des de la meua perspectiva, que els que són autors i crítics a la vegada en fossin conscients i que s'adonessin que la crítica potser no és el camí més adequat perquè un autor sorti a la vida literària.

— *A més, vostè és un dels màxims especialistes en la figura de Jacint Verdaguer, amb dos llibres publicats, Jacint Verdaguer, història, crítica i poesia i Antologia, a banda d'infinitat d'articles. ¿Quin és l'estat actual del coneixement d'aquest escriptor, punt de referència inexcusable?*

— Si haguéssim de parlar de Verdaguer, potser valdria la pena que l'entrevista només fos sobre ell. Verdaguer és el gran clàssic de la literatura del segle XIX, és el salvador de la llengua, i és l'home que dona un prestigi universal tant a la nostra llengua com a la nostra literatura. Fa al segle XIX una funció similar a la que fa Ramon Llull a la llunyana Edat Mitjana. ¿Què passa? Potser per motius de la seva tragèdia, Verdaguer és, encara, un personatge més llegendari que no pas real. No hi ha tampoc una edició completa crítica de la seva obra i ara una colla de verdagueristes estem intentant editar la seva obra crítica. Està a punt de sortir l'edició crítica de *Pàtria*, que la fa Ramon Pinyol i Torrens i jo m'ocupo del poema "San Francesc", que a la vegada serà la meua tesi doctoral.

— *Vostè és també secretari general del Centre Català del PEN Club. ¿Hi ha una idea clara sobre aquest organisme internacional?*

— Em penso que no. Actualment, el PEN Club és l'única organització internacional d'escriptors i és un organisme B de la Unesco amb moltes possibilitats de ser un organisme A. Va ser creat a començament dels anys 20 per una escriptora anglesa, Clara Dawson, i la particularitat del Centre Català del PEN és que just des dels primers anys la literatura catalana va crear el seu propi PEN, demostrant una voluntat europea i internacionalista que em sembla molt lloable. El Centre Català del PEN és el segon o el tercer Centre, possiblement el segon amb el PEN francès.

— *¿Quins són els orígens?*

— El van fundar Josep Maria López Picó i Carles Riba, que esdevé el primer president, i llavors tenen una època de florida fins l'any 36. Justament a Barcelona, durant l'any 35 hi ha un primer Congrés Internacional del PEN.

— *En aquells moments, hi ha un vice-president internacional català.*

— Sí, Marià Manent, i això demostra la importància aleshores del PEN Club Català. Doncs bé, amb l'ensulsiada de la guerra civil ve tota l'època de les catacumbes i el PEN desapareix físicament a Catalunya, encara que hi ha un PEN a l'exili que du Batista i Roca. Aquest PEN Català de l'exili és recuperat als anys 70 per Tísner, que n'esdevé el primer secretari. Aquesta segona etapa amb Tísner i Palau i Fabre com a president, té una

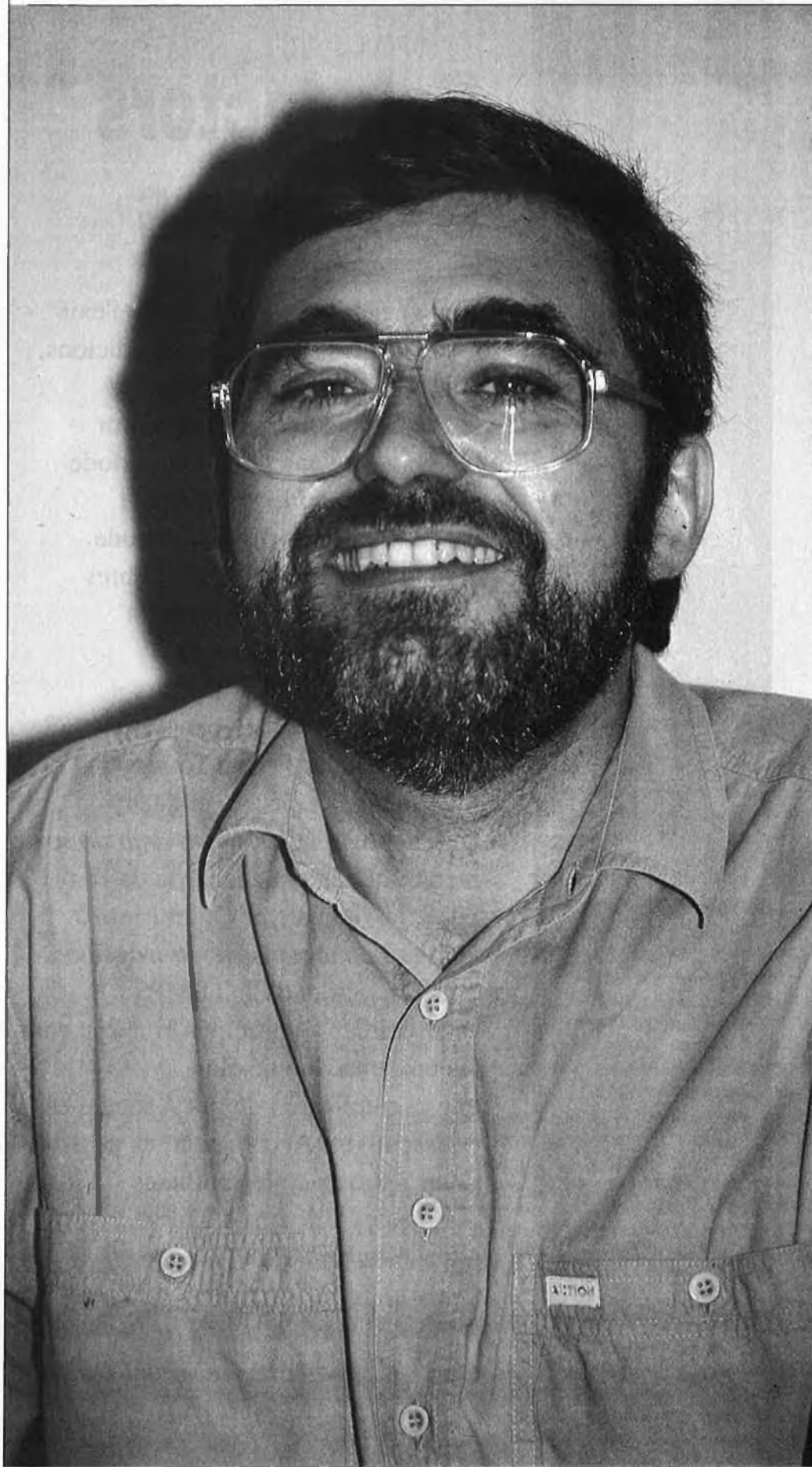
primera eclosió important amb la Conferència Internacional que es fa a Barcelona l'any 1988, presidida per Mario Vargas Llosa. Ara, el fet important és que Barcelona i el Centre Català del PEN organitzaran el 57 Congrés Internacional la setmana de Sant Jordi de l'abril de l'any 1992.

— *El PEN Club català s'estructura en una sèrie de branques determinades.*

— Hi ha tres grans comissions que donen compte en cada congrés del treball que han fet. La primera és el Comitè d'Escriptors a la Presó, que potser, a hores d'ara, és el comitè que amb més prestigi, i d'una manera seriosa, treballa per l'alliberament de tots aquells escriptors empresonats per motius de consciència. Una altra branca de treball, on el Centre Català té un cert protagonisme, és la Comissió de Programa, Traducció i Drets de les Llengües. Des de fa cinc o sis mesos el secretari del Centre Català exerceix també la secretaria permanent; sóc jo mateix doncs, però quan hi hagi un altre també la secretaria permanent; sóc jo mateix doncs, però quan n'hi hagi un altre també ho serà. El més suggestiu d'aquesta comissió és que s'ocupa de les perspectives de la literatura davant del tercer mil·lenni. Cal dir que el tema del 57 Congrés que se celebrarà a Barcelona serà "L'escriptor i els llenguatges literaris en el llindar del tercer mil·lenni".

— *¿I l'apartat de traduccions?*

— Es tracta de fomentar el coneixement entre les distintes literatures, tot establint el màxim de contactes i lligams, so-

bretot entre aquelles literatures maleïdes, d'àmbit restringit, i que tenen menys possibilitats que altres de ser traduïdes.

— *¿i el de drets de les llengües?*

— Al desembre de l'any passat vam demanar una reunió extraordinària per a reflexionar sobre el comitè. Va ser molt fructífera i hi va nàixer la proposta que, a més d'una comissió de programa i de traducció, seria també una comissió que es preocuparia i que reflexionaria sobre els drets de les llengües. Ens reunirem cada dos anys i la segona reunió, on participen una vintena de països, serà a València el mes d'octubre d'aquest any 90 i dins del marc previ a la festa dels Premis Octubre.

— *¿Quina és la tercera comissió de treball?*

— El Comitè per la Pau, on els catalans encara no participem d'una manera tan activa.

— *¿Què pot significar la celebració del 57 Congrés del PEN Club a Barcelona?*

— Em sembla que la clau de tot plegat és que la literatura catalana té una vocació europea i universal, que potser no som tan endogàmics com alguns creuen i que hi ha una vocació per sortir fora, per donar a conèixer a les plataformes internacionals la realitat de la literatura i de la cultura catalana. Per tant, Barcelona serà de les poques ciutats del món que, durant aquests darrers cinquanta anys, ha estat protagonista tres vegades d'una trobada internacional d'escriptors del PEN Club. Que jo sàpiga, això només es dona a París i, no ho recordo bé, potser a Nova York. Jo diria que és una gran possibilitat per a la literatura catalana, no només pel que significa d'aparador, vindran 500 escriptors de tot el món, sinó també perquè potser és el moment per a demostrar que som una cultura i una literatura que camina per un camí de normalitat.

Xulio Ricardo Trigo